

### **Notatka 3.**

#### **Kolej dla ludzi!**

(webinarium 22 czerwca 2021)

**Temat wykluczenia transportowego przebił się do debaty publicznej. Jednak rozproszenie podmiotów zarządzających transportem publicznym nie sprzyja sprawnym i efektywnym działaniom na rzecz jego odbudowy oraz rozwoju. Inicjatywy oddolne i organizacje społeczne ciągle mają tu swoje pole do działania. Z kim i w jakich okolicznościach kontaktować się, aby kolej bardziej była dla ludzi?**

#### **Organizator transportu**

**odpowiedzialność  
za transport  
publiczny w Polsce  
jest mocno rozmyta**

Za transport publiczny w Polsce częściowo odpowiadają wszystkie szczeble władzy samorządowej i rządowej:

- za kolejowe połączenia dalekobieżne (TLK, Intercity) – Ministerstwo Infrastruktury,
- za linie, które przekraczają granicę powiatu – samorząd województwa,
- za linie w obrębie jednego powiatu – powiat,
- za linie w ramach gminy – samorząd gminy.

Dodatkowo niektóre szczeble samorządu lokalnego (gminy oraz gminy i powiaty) mogą tworzyć związki komunikacyjne, np. **Beskidzki Związek Powiatowo-Gminny**.

## Kiedy działać

gdy znasz metody  
likwidacji transportu,  
wiesz kiedy działać

Niepokojące powinno być obcinanie lub skracanie pojedynczych kursów. Mogą za tym stać plany większych cięć, wygaszających popyt na dane połączenie. Metoda "salami" sprawia, że grupy pasażerów stopniowo wycofują się z korzystania z kursu, dlatego później nikt nie protestuje, gdy połączenie jest całkowicie likwidowane.

## Iść za przykładem

warto działać  
w koalicji,  
by wzmocnić głos

- **Kolej dla Bielawy** – inicjatywa z 2014 roku walcząca o odzyskanie połączeń za pomocą petycji. W sprawę został zaangażowany samorząd województwa dolnośląskiego, co znacznie przyspieszyło przywracanie połączenia,
- **Kolej Beskidzka** – stowarzyszenie początkowo zabiegające przede wszystkim o zapewnienie utrzymania linii Żywiec – Sucha Beskidzka przez PKP PLK, dozorujące stan linii kolejowej i dbające o rozgłos wokół linii wśród polityków oraz przypominające organizatorom transportu i przewoźnikom o potencjale tkwiącym w linii,
- **Pociągami dla Hrubieszowa** – inicjatywa, która po osiągnięciu podstawowego celu, jakim była reaktywacja przewozów, wciąż troszczy się o jakość usług. Regularnie wysyła pisma do samorządu i spółek kolejowych, by przypominać o konieczności tworzenia dobrej oferty dla pasażerów – atrakcyjnych cenach biletów, atrakcyjnych godzinach połączeń. Informuje też pasażerów o zmianach w rozkładzie jazdy pociągów,
- **Stowarzyszenie Bezpieczna i Przyjazna Kolej** – wspólnie z PKP InterCity przeprowadziło ankiety wśród pasażerów na temat oczekiwań ws. rozkładu jazdy, który został wdrożony jako efekt działań wspólnych przewoźnika i strony społecznej.

Sojusznikiem albo doradcą dla aktywistów w działaniach kolejowych mogą być **miłośnicy restaurowania starego taboru kolejowego**, organizacje troszczące się o nieczynne linie, koleje drezynowe np. **Słupska Powiatowa Kolej Drezynowa**. Ich ugrupowania skupiają osoby znajdujące się na kolei i często z kontaktami w środowisku. Sojusznikiem mogą być też ruchy miejskie, np. **Miasto Jest Nasze** czy **Akcja Miasto**, bo rozumieją wspólnotę interesów i mogą być pasem transmisyjnym do kontaktów dziennikarskich z większych ośrodków i tamtejszych mediów, które są kanałem dotarcia do decydentów politycznych, zwłaszcza na szczeblu regionalnym i krajowym.

## Jak współpracować z samorządowcami

- Dbać o efektywność działań, np. z uruchomienia dodatkowego kursu robić wydarzenie, by dawać samorządowcom szansę na promowanie się,
- pamiętać o cyklu wyborczym i wykorzystywać go do uruchamiania istotnych dla nas spraw w odpowiednim czasie,
- pamiętać o współpracy między samorządami,
- umieć anonimowo załatwić sprawę i zgodzić się, by odium sukcesu spadło na współpracującego z nami samorządowca, a nie inspiratora działań; to samo dotyczy współpracy z parlamentarzystami.

## Współpraca z parlamentarzystami

- Pierwsze kroki skierować do **Komisji Infrastruktury** lub do **Parlamentarnego Zespołu ds. Walki z Wykluczeniem Transportowym** (do przewodniczącej – Pauliny Matysiak). O ile Komisja Infrastruktury jest bardziej umocowana i z bezpośrednimi kontaktami ze spółkami kolejowymi, o tyle Parlamentarny Zespół działa z pasją i aktywnie wprowadza wątki transportowe nie tylko na agendę parlamentu, ale także mediów czy organizacji eksperckich. Z Zespołem warto kontaktować się choćby po to, by nasz lokalny problem wniósł na agendę krajową,
- wykorzystywać narzędzie **interpelacji**, czyli zapytań, które posłowie składają w trakcie swojej kadencji do ministerstw. Można inspirować interpelacje zwłaszcza posłom z naszego okręgu wyborczego. Dla urzędników interpelacja poselska ma większą moc niż list od obywatela,
- umieć anonimowo załatwić sprawę i zgodzić się, by odium sukcesu spadło na współpracującego z nami samorządowca, a nie inspiratora działań; to samo dotyczy współpracy z parlamentarzystami.

## Wyzwania

kolej alibi nie daje  
poczucia mobilności

Choć samorządy pamiętają w organizowaniu kolei, aby kupować dobry tabor, modernizować linie kolejowe, dbać o konkurencyjne ceny biletów, to wciąż umyka im uwadze atrakcyjność rozkładu jazdy, czyli punktualności, regularności i przede wszystkim dużej częstotliwości kursowania pociągów. Właściwa częstotliwość jest najważniejsza, aby ludzie byli skłonni zrezygnować z samochodu przy dojazdach do pracy, na zakupy itd. Europejskim standardem są kursy co godzinę, minimum co dwie. Dla pasażerów komfortem jest, gdy nie muszą sprawdzać rozkładu jazdy, bo wiedzą, że pociąg jedzie zawsze np. 35 minut po pełnej godzinie. Do tego potrzeba stabilności oferty, a w Polsce zmienia się ona pięć razy do roku, podczas gdy powinna najwyżej raz.

## Konsultacje społeczne

to narzędzie  
do przypominania  
o swojej miejscowości  
i problemach

Konsultacje mogą dotyczyć rozkładu jazdy, planów i programów strategicznych, planów modernizacji linii kolejowej. Warto dobrze określić sobie cel naszego udziału w nich, bo uwagi uczestników niekoniecznie będą wzięte pod uwagę i wdrożone. Mimo to warto brać udział w konsultacjach, bo są okazją do przypominania o naszym problemie. Często poruszając naszą sprawę (np. postulat zwiększenia częstotliwości na danej linii, uwzględnienia linii w planach modernizacyjnych itd.) pokazujemy decydentom, że dany problem jest ważny dla lokalnej społeczności. Podobnie narzędziowo można traktować budżety obywatelskie – samo zgłoszenie pomysłu też może być formą przypominania o sobie. Nie czekając na oficjalnie ogłaszane konsultacje, uwagi można zgłosić samemu do samorządu, do przewoźnika realizującego przewozy na naszym terenie czy spółki PKP PLK, zwłaszcza gdy wiemy, że zbliża się modernizacja lub reaktywacja linii kolejowej. Warto, aby planiści usłyszeli od użytkowników danej linii, gdzie powinny być zlokalizowane przystanki albo że planowane przez nich dojeżdżenie do peronów jest zbyt długie.

## Współpraca z mediami



liczą się osobiste kontakty

- Najlepiej próbować dotrzeć do mediów nie jako osoba prywatna, a jako komitet, inicjatywa,
- mieć fanpage albo WWW z uzupełnionym działem o nas,
- zadbać o uzupełnienie na Wikipedii informacji o linii kolejowej, którą się zajmujemy,
- karierę robią liczby, porównania liczbowe, które pokazują skalę problemu,
- zadbać o ciekawostki, które mogą przekonać dziennikarza o zajęciu się problemem.

## Przydatne linki

- Ustawa z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym – <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20110050013/T/D20110013L.pdf>
- dwumiesięcznik "Z biegiem szyn" – <http://www.zbs.net.pl/>

notowała: Alicja Zaczek-Żmijewska